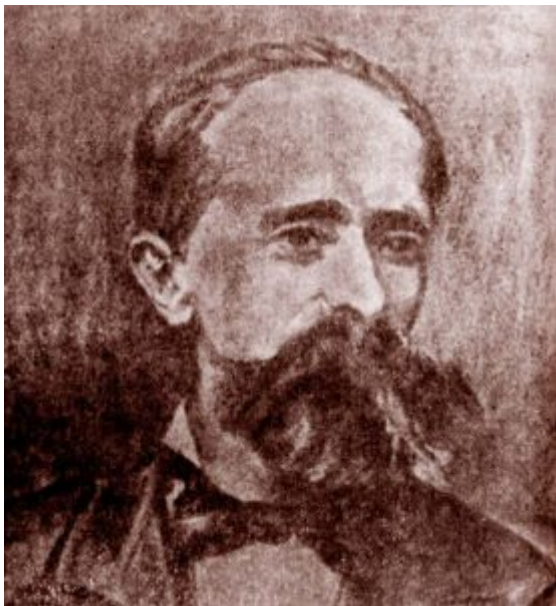

BOGDAN PETRICEICU HASDEU (26 februarie 1838 - 25 august 1907)

„Bogdan Petriceicu Hasdeu este o personalitate complexă a științei și culturii românești. Lăudat de unii și blamat de alții, atât în viață, cât și mai târziu, el a rămas totuși neclintit și măreț, ca o stâncă învăluită de soare și lovită zadarnic de furtuni. Intemperiiile vremurilor i-au netezit mai bine lustrul granitului și i-au consacrat rezistența”. (Istoria Literaturii Române, vol.II, E. A., 1968)

Bogdan Petriceicu Hasdeu (26. II.1838, Cristineștii Hotinului - 25.VIII.1907, Câmpina) este cunoscut ca un savant de natură enciclopedică, alături de Dimitrie Cantemir, Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, George Călinescu, Mircea Eliade. A contribuit la dezvoltarea culturii române în calitate de scriitor, folclorist, lingvist, filolog, istoric, publicist, numismat, practicant al spiritismului. Face parte dintr-o familie veche de boieri, pe care s-a străduit s-o reconstituie, căutându-și strămoșii până în secolul al XV-lea.

Hâjdeii (cu numele lor original), risipiți de evenimente nedorite până peste granițele țării, și-au căutat vatra strămoșească pe teritoriul patriei noastre. „Și mă rog lui Dumnezeu ca peste mormintele strămoșilor noștri să nu calce picioarele păgânilor și dacă oasele noastre împotriva voinței noastre nu, măcar ale urmașilor noștri să se odihnească în țara părinților noștri”, zice într-un act slavon paharnicul, pribeag în Polonia, Gheorghe Lupașcu Hâjdeu (1663 - 1713). Romanticul savant de mai târziu, Bogdan Hasdeu și-a luat și numele de Petriceicu de la Petriceicu-Vodă (1672 - 1674), cu care pretindea că se înrudește. Acesta a răposat printre străini, printre polonezi, în urma fugii în împrejurări vitrege. Tot arborele genealogic al Hâjdeilor a fost alcătuit după vechi hrisoave autentice, care coboară în timp cu trei secole în urmă.

B. P. Hasdeu descinde dintr-un neam ilustru de boieri moldoveni indigenați în Polonia, care-și păstrase nestinsă iubirea de patrie și sentimentul apartenenței la cultura românească. Sub îndrumarea tatălui său, Alexandru Hajdeu, cărturar poliglot, profesor la câteva licee din Podolia, printre primii scriitori despre poezia populară românească, publicând și traduceri în limba rusă, Bogdan Petriceicu Hasdeu își dezvoltă de timpuriu aptitudinile-i ieșite din comun.

A învățat la câteva licee din Podolia, apoi la Chișinău. În 1852 a intrat la Universitatea din Harkov. Conform cu tradiția familiei, va urma pentru un timp cariera militară, intrând în regimentul de husari al contelui Radețki și ia parte la războiul Crimeii. Firea sa independentă îl pune în conflict cu superiorii. În felul acesta e nevoit să părăsească Rusia și, din 1856, se va stabili definitiv în România. După ce funcționează vremelnicește ca judecător la Cahul (1858), se stabilește la Iași unde inițiază o vastă activitate culturală și științifică. Înființează revista „România” (1858), „Foaia de istorie

română” (1859), „Foița de istorie și literatură” (1860, 1862-1863), „Lumina” (1864), umplând coloanele acestor publicații cu studii istorice, etnografice, lingvistice, precum și cu poezii, proză și critică literară. Între 1863 și 1864 scoate gazeta umoristică „Aghiută”, iar în 1866, același tip de revistă, „Satyrul”, în care combate acid, „în toate registrele zeflemelii și persiflajului, carențele politicii oficiale”.

B. P. Hasdeu se desfășoară prodigios, ca un nou Ion Heliade Rădulescu, dornic să cuprindă totul și „să deschidă șantiere gigantice pretutindeni, cu deosebirea că erudiția lui este reală, nu improvizată...”

După 1870 se dedică științei, publicând lucrări fundamentale de istorie („Istoria critică a românilor”, 1873), de lingvistică („Cuvente den bătrâni”, 1878-1881), și de filologie („Etymologicum Magnum Romaniae”, I - IV, 1886 - 1898) și alte lucrări de mai mică întindere, precum „Filosofia portretului lui Țepeș”, 1864; Studii critice asupra istoriei române, 1864; „Principii de filologie comparativă ario-europeană cuprinzând grupurile indo-persotracic, greco-italic-celtic și letoslavo-germanic”, 1875 etc. În 1869 îi apare revista „Traian”, devenită în 1870 „Columna lui Traian”. Deși avea mulți și redutabili dușmani, este numit profesor la Universitatea din București (1874), director al Arhivelor statului (1876) și este ales membru al Academiei Române (1877). Ajuns de o mare notorietate, reprezintă România la numeroase congrese internaționale, intrând în legătură cu somitățile științifice ale vremii. Este ales membru al Societății de lingvistică din Paris (1882), al Academiei de științe din Petrograd (1888), al Academiei din New York (1895), al Academiei Regale din Belgrad, al Societății Academice din Sofia etc. În 1887, înființează „Revista nouă” la care îi grupează pe câțiva scriitori de vază ai epocii.

În periodicele sale, Hasdeu a ridicat frecvent probleme care converg către definirea unei culturi și civilizații proprii a poporului român, una, fundamentală în preocupările sale, stăruitor și consecvent urmărită, a fost aceea a fondului autohton dacic al istoriei și culturii românești. Trăinduși tinerețea dincolo de granițele țării, Hasdeu a venit cu o viziune din afară, „nealterată” de tradiția cultului exagerat al romanității poporului român. El nu agreea ideea că romanii au îngenuncheat pe daci până la exterminare și din cultura acestora n-a rămas mai nimic. Latinistii vedeau „rezistența neamului românesc” în puritatea latină, Hasdeu, dimpotrivă, că ea provine dintr-un trunchi romanic prins de niște rădăcini invizibile dacice, care își au încă funcția lor imperceptibilă în viața poporului.

În tinerețe scrisese poezia în limba rusă „Sunt dac”. Prin anii 1860, scria „Perit-au dacii?": „Un vârtej de îndărătnicie - zice el - a fost buimăcit mințile noastre întru a ne socoti de romani curați, puind între alte temeieri, fără temeii, și pe acela cum că toți dacii ar fi pierit până la cel din urmă sub armele lui Traian”.

În continuare, Hasdeu a urmărit să descopere elementele autohtone în limbă și în cultură, uneori cu succes deplin, alteori fără. În sprijinul ideilor lui aducem articolele întocmite de el: „Originile viticulturii la români”, „Originile păstoriei la români”, „Originile agriculturii la români” etc. Același savant a fost inițiatorul direcției științifice în folcloristica românească. Cele mai vechi studii științifice ale lui Hasdeu sunt în domeniul folclorului, de exemplu studiul „Grecoaicele, românele și bulgăroaicele” (1859); „Nu vom uita niciodată că sublima sorginte a oricărei literaturi se află pururea vie chiar în gura poporului, mai ales când acesta posedă colosala vigoare de fantezie a națiunii române” (1871, în „Columna lui Traian”). Pentru marile lucrări ale savantului, acesta se pregătește prin articole de folclor comparat (Poezia poporană italiană și „frunza verde”, „Cucul și turturica” la români și persani; Balada poporană „Cucul și turturica” în România, în Persia și în

Franța - 1877; Un descântec român și un descântec sanscrit - 1876). În 1879 a tipărit cartea fundamentală „Cărțile populare ale românilor în sec. al XVI-lea în legătură cu literatura poporană cea nescrisă”.

Sub influența lui Stendhal el socotește folclorul o „etnopsihologie”. Cărțile populare, folclorul și limba unui popor ar forma o unitate inseparabilă.

Ca filolog și lingvist, Hasdeu are o viziune largă asupra problemelor. În 1874 deschide la Universitate un curs de „filologie comparativă”, încercând să integreze limba română într-un complex indo-european, apelând în explicații la „limbile sanscrită, zendică, armeană, elenă, latină, albaneză, celtică, germanică, slavică și limbile romanice”. Din multe surse aflăm că savantul român cunoștea zece limbi, dar din cursul de literatură română susținut de conf. univ. Paul Cornea (1964-1965) știm că Hasdeu ar fi cunoscut douăzeci și șase de limbi. Învăța cu multă ușurință orice limbă pe care o folosea în lucrările de lingvistică comparată.

Deși în tinerețe era tentat să semneze „prințul Bogdan Petriceicu Hîjdeu”, se va căsători cu Iulia Faliciu, dintr-o familie de moți din Roșia Abrudului și simțea ca un democrat. Omul acesta excepțional ca intelect va fi un luptător pentru unirea țărilor românești, va cere vot universal, care să decidă în treburile de stat. O armă frecventă în scrisul lui Hasdeu este calamburul. Mulți parlamentari, zicea el, „se laudă fiecare în parte a fi bun de-legat...”. Lui Maiorescu i se adresează ceremonios ca unui ministru „E. S. Min. Tit Maiorescu”. Acesta n-a ripostat direct pentru a nu se face de răs, dar l-a ținut minte și l-a dat afară din diverse funcții.

În 1888, moartea unicei sale fiice, Iulia, la Paris, la doar 19 ani, din cauza ftiziei, l-a distrus pe B. P. Hasdeu. Tânăra era socotită un geniu: la trei ani știa să citească și să scrie, la opt ani vorbea franceza, germana, engleza și terminase patru clase primare, la zece ani a terminat cursul inferior al Liceului Sf. Sava, la doisprezece - a plecat la Paris, urmează cursurile Colegiului Sevigne, la șaptesprezece și-a luat bacalaureatul în litere la Sorbona (1886), unde s-a înscris la Facultatea de Litere. În paralel, s-a înscris la Școala de înalte studii, unde învață limbile clasice (latina și greaca), literatura antică, literatura franceză și engleză, istoria, filosofia, Susținea comunicări științifice. Opera Iuliei a fost publicată postum în trei volume de către tatăl ei. Savantul s-a retras la Câmpina, în castelul lucrat după planurile dictate de Lilica în ședințele de spiritism prin care comunicau cei doi, tată și fiică.

Opera vastă a genialului B. P. Hasdeu s-a manifestat în volume imposibil de finalizat, din cauza dimensiunilor: în istorie - Istoria critică a românilor; în filologie - Cuvente den bătrâni; în lingvistică - Etymologicum Magnum Romaniae (trei volume, doar până la cuvântul „bărbat” - caută etimonul fiecărui cuvânt, realizează evoluția acestuia, dă exemple din numeroase lucrări, din diferite domenii); un volum de filosofie spiritistă, „Sic Cogito”. În literatură au rămas: volumul „Sarcasm și ideal”, poezii; romanul istoric „Ursita”; monografia istorică „Ion Vodă cel Cumplit”; nuvela „Duduia Mamuca” („Din memoriile unui student”); comedia „Orthonerozia” („Trei crai de la răsărit”); dramele istorice „Răposatul postelnic”, „Domnița Ruxandra” („Femeia”); „Răzvan-Vodă” („Răzvan și Vidra”).

B. P. Hasdeu rămâne un titan al științei și culturii românești. Se aseamănă cu predecesorul său Dimitrie Cantemir și cu urmașul său Nicolae Iorga în privința prestigiului științific în țară și în lume pentru înălțarea poporului lor, poporul român.

CLEOPATRA LUCA

0%

User Rating: Be the first one !